

IQBOL MIRZO SHE'RIYATI

Shoymardonova Fotima

*Surxondaryo viloyati. Termiz shahri.
Termiz davlat universiteti akademik litseyi
Ona tili va adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Iqbol Mirzo she'riyati: ko'ngil shaffofligi, milliy ruh va zamonaviy lirika falsafasi haqida fikr va mulohazalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar: *Vatan va millat dardi: estetik va ijtimoiy yondashuv, onaga ehtirom, vazn, qofiya va til jozibasi, falsafiy mushohadalar: "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" an'anasi, publisistik va ijtimoiy faoliyat*

Adabiyot — millatning o'zligini asrash, uning ruhiy quvvatini yuzaga chiqarish vositasidir. O'zbek she'riyatining so'nggi chorak asrdagi rivojini Iqbol Mirzo ijodisiz tasavvur qilib bo'lmaydi. O'zbekiston xalq shoiri Iqbol Mirzo zamonaviy o'zbek she'riyatiga o'zining betakror ohangi, milliy koloritga boy tili va inson qalbining eng nozik tebranishlarini ifoda eta oladigan lirikasi bilan kirib keldi. Uning she'rlarida mumtoz g'azaliyotimizning nafosati, xalq qo'shiqlarining soddaligi va zamonaviy intellektual she'riyatning teran mantiqi o'zaro uyg'unlashgan.

1. Ijodiy yo'lning ibtidosi va lirik qahramon olami

Iqbol Mirzo 1967-yil 1-mayda Farg'ona viloyatining Bag'dod tumanida tug'ildi. Uning bolaligi va o'smirliги o'tgan go'zal Farg'ona vodiysi shoir uchun ilhom manbai bo'lib xizmat qildi. Shoirning lirik qahramoni — bu, avvalo, o'zbekona andishaga ega, ko'ngli daryodek keng, ammo irodasi po'latdek mustahkam inson.

Shoirning "Yaxshi kunlar", "Iqror", "Seni sog'inaman", "Sizni kuylayman", "Aytuvdim-ku", "Qo'shiqlarim", "Sizni yaxshi ko'raman" kabi to'plamlari kitobxonlar qo'lida darslikdek aylandi. Uning she'rlaridagi lirik "men" — dunyoni go'zallik orqali qabul qiladi, u dardni ham go'zal qilib kuylay oladi.

2. Ishq falsafasi: "Sizni yaxshi ko'raman"

Iqbol Mirzo she'riyatining bosh mavzusi, shubhasiz, muhabbatdir. Biroq shoir talqinidagi ishq shunchaki his-tuyg'u emas, balki koinotni ushlab turuvchi muvozanat nuqtasidir. Uning muhabbat haqidagi she'rlarida Sharqona hayo va G'arbona jo'shqinlik birlashgan.

Shoir sevgi haqida yozar ekan, "andisha" tushunchasini birinchi o'ringa qo'yadi. Uning mashhur "Sizni yaxshi ko'raman" she'ri bunga yorqin misoldir. Unda sevgini izhor qilish emas, balki bu tuyg'uni muqaddas saqlash, uni kundalik mayda-chuyda g'uborlardan asrash g'oyasi yotadi. Shoir nazdida chinakam sevgi — bu fidoyilikdir. U o'zining lirik qahramoni tilidan: "Sizni yaxshi ko'raman, shunday bo'lib qoling Siz..." deganda, o'sha pokiza, begubor tuyg'ularning o'zgarmay qolishini orzu qiladi.

3. Vatan va Millat dardi: Estetik va ijtimoiy yondashuv

Iqbol Mirzo mustaqillik davri she'riyatining yetakchi vakillaridan biridir. Uning Vatan haqidagi she'rlarida quruq hayqiriq, balandparvoz gaplar yo'q. U Vatanni onasining tandiridan chiqayotgan issiq nonning hidida, qishloq chetidagi tumanli dalalarda, bobolarning nuroniy yuzlarida ko'radi.

Shoir millatning dardini ham o'z dardi deb biladi. Uning "Samo va yer", "O'zbekiston" qasidaları shunchaki madhiya emas, balki millat tarixiga, buguniga va kelajagiga bo'lgan mas'uliyatli nigohdir. Shoir Vatanni sevishti "oddiy va tabiiy bo'lish"ga o'xshatadi. Uning uchun Vatan — bu omonat, bu muqaddas tuproq bo'lib, uni ko'z qorachig'idek asrash har bir insonning imoniy burchidir.

4. Onaga ehtirom: She'riyatning muqaddas nuqtasi

O'zbek adabiyotida ona mavzusi o'ta nozik va mas'uliyatli. Iqbol Mirzo bu mavzuda o'zining betakror "Onamga xat" turkumlarini yaratdi. Uning talqinidagi ona — bu hayot baxsh etuvchi, barcha gunohlarni kechiruvchi, duolari bilan dunyoni ofatlardan asrovchi zotdir.

Shoir onasi haqida yozganda o'zini kichkina bola kabi his qiladi. Uning she'rlarida ona siymosi milliy ramz darajasiga ko'tarilgan. "Onajon, men hali ham o'sha siz bilgan bolaman..." degan satrlarida insonning har qancha mansabga yoki yutuqqa erishmasin, onasi oldida har doim qarzdor ekanligi aks etadi. Bu samimiylik Iqbol Mirzo lirikasining xalqchilligini ta'minlaydi.

5. Badiiy mahorat: Vazn, qofiya va til jozibas

Iqbol Mirzo barmoq vaznining imkoniyatlarini yangi bosqichga ko'tardi. Uning she'rlari musiqiylik va ohangdorligi bilan ajralib turadi. Shoir xalq og'zaki ijodi, dostonlar va xalq qo'shiqlaridagi eng yaxshi unsurlarni o'zlashtirib, ularni zamonaviy she'r strukturasi olib kirgan.

- Tashbehtar olami: Shoirning kutilmagan tashbehtar o'quvchini hayratga soladi. U tuyg'ularni ranglar, hidlar va tovushlar orqali tasvirlaydi.

- Xalqona til: Uning she'riyatida so'zlashuv tilidagi eng nafis iboralar akademik til bilan yonma-yon yashaydi. Bu esa she'rni hammabop qiladi.

- Olam va odam uyg'unligi: Iqbol Mirzo tabiatdagi hodisalarni inson ruhiyati bilan bog'laydi. Yomg'ir yog'ishi — bu ko'ngilning poklanishi, bahor — bu umidning qaytishi sifatida talqin etiladi.

6. She'riyatning musiqaga aylanishi

Iqbol Mirzo — bugungi kunda she'rlari eng ko'p qo'shiq qilingan shoirlardan biri. Buning siri uning satrlaridagi tabiiy musiqiylikda. Shoir so'zni tanlashda uning nafaqat ma'nosiga, balki sadosiga ham e'tibor beradi. O'zbekistonning eng mashhur san'atkorlari, xususan, Sherali Jo'rayev, Sevara Nazarxon va boshqalar uning she'rlariga murojaat qilishgan. Bu hodisa she'riyatning hayotiylikini va xalq orasiga chuqur kirib borganini ko'rsatadi.

7. Falsafiy mushohadalar: "Daftar hoshiyasidagi bitiklar" an'anasi

Iqbol Mirzo nafaqat his-tuyg'ular shoiri, balki o'ylantiruvchi ijodkordir. Uning bitiklarida hayot va o'lim, do'stlik va xiyonat, vaqtning shiddati haqida chuqur

mushohadalar bor. U insonni mayda narsalardan baland bo'lishga, qalbning "kirlaridan" xalos bo'lishga chaqiradi.

Shoirning lirik xulosalari ko'pincha aforizmga aylanib ketadi. Masalan: "Odam bo'lish qiyin, odam qolish qiyin..." kabi fikrlar uning hayotiy tajribalari va xalq donishmandligidan oziqlangan. U o'zini doimo talaba, hayotni esa katta o'qituvchi deb hisoblaydi, bu esa uning ijodiga kamtarlik va teranlik baxsh etadi.

8. Publisistik va ijtimoiy faoliyat

Iqbol Mirzo shunchaki qog'oz va qalam bilan band shoir emas. U faol jamoat arbobi sifatida millatning ma'naviy qiyofasini shakllantirishda ishtirok etadi. Uning maqolalarida, chiqishlarida tilni asrash, yoshlar tarbiyasi, kitobxonlikni targ'ib qilish masalalari bosh o'rinda turadi. Shoirning publisistikasi ham she'riyati kabi o'tkir va ta'sirchan. U "so'z mas'uliyati"ni chuqur his qilgan ijodkor sifatida, har bir aytgan gapi ortida insoniy taqdir turishini yaxshi biladi.

9. Zamonaviy she'riyatda Iqbol Mirzo maktabi

Bugungi yosh shoirlar orasida Iqbol Mirzo uslubiga ergashuvchilar, uning ohangidan ilhom oluvchilar talaygina. Bu esa adabiyotda o'ziga xos "Iqbol Mirzo maktabi" shakllanganidan dalolat beradi. Uning maktabi — bu samimiyat maktabi, bu so'zga xiyonat qilmaslik va milliy ruhni e'zozlash maktabidir. Shoir o'z ijodi bilan o'zbek she'riyatining an'anaviy ildizlaridan ajralmagan holda, unga yangi, zamonaviy va go'zal chechaklar payvand qila oldi.

Xulosa

Iqbol Mirzo she'riyati — bu o'zbek ruhining zamonaviy bayoni. Uning she'rlari insonni poklikka, ezgulikka va go'zallikka oshno qiladi. Shoir o'zining sehrli qalami bilan har bir o'quvchining yuragiga yo'l topa oldi, chunki u yurak bilan yozadi. Iqbol Mirzo — so'zning haqiqiy zargari, millatining dardu quvonchini o'z yelkasiga olgan lirik kuychidir. Uning asarlari asrlar osha o'z qiymatini yo'qotmaydi, chunki unda insoniyatning eng muqaddas tuyg'ulari — Ishq va Vatan tuyg'usi tarannum etilgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirzo I. — "Sizni yaxshi ko'raman" (She'rlar to'plami). Toshkent, "Sharq" nashriyoti, 2005.
2. Mirzo I. — "Iqror" (Saylanma). Toshkent, G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2012.
3. Mirzo I. — "Bonu" (She'riy to'plam). Toshkent, "Akademnashr".
4. Yo'ldoshev Q. — "Yoniq so'z: Zamonaviy o'zbek she'riyati tahlili". Toshkent, "Ma'naviyat", 2006.
5. Sharafiddinov O. — "Zamonamiz shoiri: Iqbol Mirzo ijodi haqida o'ylar". Toshkent, "Adabiyot va san'at", 1998.
6. Quronov S. — "Adabiyotshunoslik nazariyasi asoslari". Toshkent, "Akademnashr", 2018.
7. Sultonov I. — "Adabiyot nazariyasi". Toshkent, "O'qituvchi", 1980.

8. Hojiyev A. — "Tilshunoslik va adabiyotshunoslik terminlarining lug'ati". Toshkent.
9. Olimov S. — "Badiiy mahorat sirlari va ijodiy jarayon". Toshkent.
10. Karimov N. — "XX asr o'zbek adabiyoti manzaralari". Toshkent.